

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARYS

Dr. STASYS TUMĖNAS

NAUJIENLAIŠKIS

Nr. 6–7(28–29) 2019-08-05

„AUŠROS“ APYGARDA, ŠIAULIAI

Gerbiamieji šiauliečiai,

regis, birželis Lietuvos politinėje padangėje buvo šiek tiek ramesnis: išrinkti merai ir valdžia savivaldybėse, išsiuntėme savo atstovus į Europos Parlamentą, po 10 metų pokyčiai įvyko ir Prezidentūroje. Žmonės jau kalba, koks bus naujojo Prezidento Gitano Nausėdos tarpsnis, kokį jis paliks pėdsaką Lietuvos istorijoje? Stebėsime, ar bus pateisintos rinkėjų viltys, pildomi rinkiminiai pažadai, realizuojamos vizijos. O svarbiausia, ar sukursime „Gerovės valstybę“, „vieną Lietuvą“?

***

ABITURIENTŲ KELIAS. Politikams ir bendrapiliečiams rinkimai praecityje, o šalies abiturientams birželis – pati „rinkimų į gyvenimą“ kampanija, kurią sudaro egzaminai, stojimai, lūkesčiai, išsipildę arba – ne. Šiais metais bene daugiausia nusivylimų tarp abiturientų sulaukta dėl privalomo laikyti lietuvių kalbos ir literatūros egzamino. Vieniems lietuvių kalbos ir literatūros egzamino užduotys pasirodė sunkios, kitiems egzamine sekėsi geriau. Vieni nusivylę kalbėjo, kad lietuvių kalbos egzamine (taip teigė socialiniuose tinkluose net ir mokytojai lituanistai) reikėtų ne ieškoti kūrybos, interpretacijų, suvokimo, o tik tikrintis raštingumą.

Kita vertus, egzaminą išlaikiusiems blogiau ir dėl to galimai negavusiems valstybės finansuojamos vietos aukštojoje mokykloje, siūlyčiau nenusivilti, o surasti naujų saviraiškos galimybių. Vakarų šalyse įprasta, kad mokyklą baigęs jaunuolis 1–2 metus stengiasi atrasti savo pomėgius ir tolesnio gyvenimo kryptis keliaudamas, savanoriaudamas ir kitaip tobulėdamas. Per šį laiką bus galima išsikelti naujų tikslų, siekių, pasverti savo galimybes.

Kol abiturientai laikė egzaminus, jų dar tik laukiantys po kelerių metų, prakaitavo tiesiogine to žodžio prasme, liejo prakaitą per 30 laipsnių karščius „ant bruko“, mokyklų prieigose, parkeliuose vengdami erkių. Ir visa tai – dėl nepamatuoto mokslo metų pailginimo, atostogų trumpinimo. Ir visa tai – prisidengus tariama švietimo reforma. Mažiausiai kalbėta apie ugdymo turinio pokyčius, kokybinius siekius. Niekada negalvojau, kad atostogų trumpinimas vasarą, neišsprendus prieš tai mokyklų kondicionavimo problemas; etatinio mokytojų apmokėjimo įvedimas ar vadovų atestacijos pertvarka, laikytina švietimo reformos kertine ašimi. Akivaizdu, kad tai tik techninio pobūdžio pokyčiai, perstumdymai. Bet tokia buvo politinė valia.

Beje, iš viso privalomą lietuvių kalbos ir literatūros egzaminą laikė apie 30 tūkstančių brandos atestatą norinčių gauti moksleivių. Valstybinį lietuvių kalbos ir literatūros egzaminą šiemet laikė 18 416 abiturientų, kiek mažiau, 10 616 moksleivių, pasirinko mokyklinę jo formą.

***

NEBLOGA ŽINIA JAUNIESIEMS MEDIKAMS. Sveikatos apsaugos ministerija (SAM), siekdama mažinti sveikatos netolygumus tarp Lietuvos regionų bei gerinti sveikatos priežiūros kokybę ir prieinamumą gyventojams, imasi kompleksinių priemonių, kurios turėtų jaunuosius medikus paskatinti rinktis darbo vietą mažesniuose Lietuvos rajonuose. Regionų gydymo įstaigos kartu su savivaldybių administracijomis vis dažniau kreipiasi į SAM dėl leidimo apmokėti rezidentūros studijas tiems būsimiems jauniems specialistams, kokių konkrečioje įstaigoje trūksta labiausiai, kad vėliau jie keletą metų toje gydymo įstaigoje padirbėtų. Šiais metais jau pasirašyta daugiau nei 30 trišalių sutarčių tarp gydymo įstaigų, universitetų ir rezidentų. Pagirtina, kad vieni pirmųjų į šią galimybę sureagavo Respublikinės Šiaulių ligoninės vadovai.

Pabrėžtina, kad Europos Sąjungos (ES) lėšomis finansuojamos kardiologų, neurologų, šeimos gydytojų, pulmonologų rezidentūros studijos tiems gydytojams rezidentams, kurie pasirašydami sutartis įsipareigoja atitinkamo rajono gydymo įstaigoje dirbti ne trumpiau kaip dvejus metus.

Tarptautinė patirtis rodo, kad kai dalis rezidentūros studijų vykdoma regionų gydymo įstaigose, labai padidėja tikimybė, kad jauni žmonės pasirinks darbą tose įstaigose. Todėl ES lėšomis įgyvendinamas gydytojų rezidentų etapinių (pakopinių) kompetencijų modelio kūrimas ir diegimas, kurio metu sudaromos sąlygos atlikti dalį rezidentūros studijų kitose gydymo įstaigose, nutolusiose nuo pagrindinių centrų. Taip jaunieji specialistai geriau susipažįsta su darbo regionuose perspektyvomis, aplinka ir darbo specifika, įgyja reikalingų kompetencijų bei pagerina paslaugų prieinamumą regionų gyventojams.

SAM skatina savivaldybes prisidėti ne tik prie jaunųjų medikų pritraukimo, bet ir prie jų išsaugojimo, sutelkiant visus kitus švertus (būsto suteikimą, darbo suteikimą šeimos nariams, vaikų ugdymą ir kt.), kurie skatintų specialistus likti dirbti gydymo įstaigose ilgiau, o jau parengtus specialistus vyksti dirbti į rajonines gydymo įstaigas. Šiuo keliu ir eina Respublikinė Šiaulių ligoninė.

SAM didelį dėmesį skiria medikų darbo užmokesčiui didinti. Per dvejus metus viešosiose gydymo įstaigose dirbančių gydytojų vidutinis darbo užmokestis (VDU) pakilo 364 eurais (28 proc.), o slaugytojų – 196 eurais (29 proc.). Praėjusiais metais medikų atlyginimams didinti buvo skirta papildomai beveik 100 mln. eurų.

Be to, 2018 metais iš SAM sutaupyta lėšų 0,5 mln. eurų buvo skirti rezidentų priemokoms – po 227 eurus kiekvienam gydytojui rezidentui.

Su medikų profesinėmis sąjungomis sutarta, kad 2020 metų viduryje gydytojų vidutinis darbo užmokestis turėtų siekti 3250 eurų, o slaugytojų – 1625 eurų.

***

GERA ŽINIA JAUNOMS ŠEIMOMS. Pernai rugsėjį startavusi programa, skirta padėti jaunoms šeimoms įsikurti regione, įgyja pagreitį: iš viso iki šių metų gegužės Lietuvoje buvo išduotos 967 pažymos finansinei paskatai, iš jų 615 šeimų jau gavo kreditus būstui pirkti arba statyti, likusios šeimos laukia kredito įstaigų sprendimų. Gavus kreditą būstui pirkti arba statyti valstybės subsidija šeimai yra garantuota. Ši programa ateityje plėsis, nes Seimas priėmė įstatymų pataisas, kad panašias subsidijas gali teikti ir savivaldybės, ir privačios įmonės. Savivaldybėms – tai papildomas įrankis esamų gyventojų išlaikymui ir naujų šeimų priviliojimui, darbdaviams – būdas pritraukti kvalifikuotus darbuotojus.

Iš 615 jaunų šeimų, kurios užsitikrino finansavimą būstui, 458 nekilnojamąjį turtą pirko, 157 šeimos nusprendė jį pasistatydinti. Perkantieji būstą subsidiją gavo iškart, statantieji – gaus tuomet, kai būstas bus visiškai baigtas. Pagal teisės aktus jauna šeima laikomi abu sutuoktiniai arba vienas vaiką auginantis tėvas ar mama, kurie yra ne vyresni kaip 35 metų amžiaus.

Jaunoms šeimoms siūlomos tokios subsidijos: neauginančioms vaikų – 15 proc.; auginančioms 1 vaiką – 20 proc.; auginančioms 2 vaikus – 25 proc.; auginančioms 3 ir daugiau vaikų – 30 proc.

***

ŠEIMOS KORTELĖ. Seimas yra nusprendęs, kad gausios ir neįgalų vaiką, nepaisant jo amžiaus, prižiūrinčios šeimos šiais metais įgis galimybę pasinaudoti Šeimos kortele, kuri garantuos specialias lengvatas, paslaugas, privilegijas ar nuolaidas prekėms bei renginiams. Planuojama, kad kortelė šeimas pasieks paštu rugsėjo mėnesį, naudotis ja galės visi šeimos nariai. Šių metų liepos 1 d. įsigaliojus Šeimos kortelės įstatymui, prasidėjo kortelės gavėjų duomenų tikslinimas ir vardinių kortelių gamyba, o rugsėjo mėnesį kortelės turėtų pasiekti gausias ir neįgalius vaikus prižiūrinčias šeimas.

Numatoma, kad Šeimos kortelė bus gaminama pagal Socialinės paramos šeimai informacinėje sistemoje (SPIS) nurodytus duomenis ir išsiųsta į faktinę ar deklaruotą gyvenamąją vietą. Prioritetas bus teikiamas faktinei gyvenamajai vietai. Tačiau dar prieš tai šeimos gaus elektroninius laiškus, kuriais bus prašomos išreikšti sutikimą gauti Šeimos kortelę. Neišsakyti tokio sutikimo, Šeimos kortelė negalės būti gaminama ir atsiunčiama dėl sustiprintos asmens duomenų apsaugos. Jeigu šeimos duomenų nėra SPIS sistemoje (taip gali nutikti, jei šeima nepildė prašymo vaiko pinigams), tuomet šeima kortelę galės gauti užpildžiusi prašymą Socialinių paslaugų priežiūros departamentui (SPPD). Prašymą bus galima pildyti internetu: www.spis.lt.

Šeimai bus išduodama viena nemokama kortelė – ja galės naudotis visi asmenys šeimoje, kurių vardai ir pavardės bus nurodyti ant kortelės.

***

PAVASARIO SESIJAI PASIBAIGUS. Baigėsi Lietuvos Respublikos Seimo VI (pavasario) sesija. Šioje sesijoje buvo nemažai įtampų dėl vykusių trejų rinkimų ir dviejų referendumų. Be to, Seimo pavasario sesija truko beveik mėnesiu ilgiau. Ji buvo pratęsta dėl liepos viduryje vykusios prezidento Gitano Nausėdos inauguracijos, tuo pačiu dėl premjero Sauliaus Skvernelio kandidatūros svarstymo po Vyriausybės įgaliojimų grąžinimo. Taip pat svarbus Seimo pavasario sesijos akcentas buvo derybos dėl naujos valdančiosios koalicijos ir su ja susiję ministrų pasikeitimai. Pavasario sesijos metu priimta nemažai Lietuvos gyventojams svarbių sprendimų. Galime paminėti keletą iš jų:

1. Didinamos studijoms skiriamos valstybės lėšos – nuo 2019 m. rugsėjo 1 d. vienai studijų vietai valstybė skirs daugiau lėšų: kolegijose – 18 proc., universitetuose – 14 proc. Šios lėšos skiriamos padidintam dėstytojų ir mokslininkų darbo užmokesčiui, taip pat skatinamosioms stipendijoms.

2. Dar daugiau vaistų kompensuojami 100 proc. Apie 80 tūkstančių sergančių žmonių už vaistus moka mažiau – jų vartojami vaistai nuo 2019 m. balandžio 1 d. pradėti kompensuoti 100 proc., o iki tol jie buvo apmokami tik 50 procentų.

3. Dėstytojų ir tyrėjų atlyginimų augimas dvigubai spartesnis nei kitose srityse. Pirminiais Statistikos departamento duomenimis, vidutinis darbo užmokestis prieš mokesčius Lietuvoje praėjusiais metais augo 9,6 proc., o valstybinių mokslo ir studijų institucijų dėstytojų ir tyrėjų atlyginimų augimas siekė 17,9 proc. ir buvo didžiausias per praėjusius 4 metus.

4. Patvirtinta Lietuvos kultūros politikos strategija. Joje numatytos užduotys ir reikalingi pokyčiai iki 2030 m. siekiant kultūra prisidėti prie darnios visuomenės ir gerovės kūrimo.

5. Patvirtintas Nacionalinis oro taršos mažinimo planas. Jame daug dėmesio skirta gyventojų skatinimui atsisakyti taršių automobilių. Numatoma sukurti mechanizmą, kad tokių automobilių atsisakę gyventojai gautų lengvatų viešajam transportui arba finansinę paskatą įsigyti mažiau taršius automobilius.

6. Priimtos Vaiko teisių apsaugos pagrindų bei lydinčiųjų įstatymų pataisos, kuriomis atsisakyta grėsmės lygių vertinimo ir pereinama prie šeimos bei vaiko poreikių vertinimo, kartu užtikrinant šeimai skirtų paslaugų prieinamumą. Kilus teisiniui ginčui dėl vaiko paėmimo, tėvams, nepriklausomai nuo jų gaunamų pajamų, įstatymas garantuos nemokamą teisinę pagalbą.

7. **Ženkliai padidintas finansavimas žvyrkelių asfaltavimui.** Planuojama, kad nuo 2019 m. skiriamų 10 mln. eurų, savivaldybių žvyrkelių finansavimas didės iki maždaug 20 mln. eurų 2020 m. ir 40 mln. eurų 2021 metais.

8. **Laipsniškai didinami visų viešojo sektoriaus darbuotojų atlyginimai.** Pritarta Ilgalaikio tvaraus viešojo sektoriaus darbuotojų darbo užmokesčio finansavimo iki 2025 metų strategijos projektui. Pagrindinis dėmesys skiriamas mažiausiai uždirbantiems viešojo sektoriaus darbuotojams, siekiama sumažinti skirtumus tarp atskirose srityse dirbančiųjų atlyginimų ir didinti pareiginės algos bazinį dydį.

Svarbu paminėti, kad LVŽS vykdoma politika prisidėjo, kad šiais, Pasaulio lietuvių metais, pavyko sustabdyti emigraciją. Lietuvoje ketvirtą mėnesį iš eilės užfiksuoti teigiami migracijos rodikliai, kai į šalį atvyksta daugiau žmonių nei išvyksta iš jos. Ekonomistų vertinimu, sugrįžtančiųjų skaičius galėjo didėti dėl darbuotojams palankios Lietuvos darbo rinkos padėties – gerėjančių galimybių susirasti darbą ir sparčiai kylančio darbo užmokesčio. 2019 m. I ketv. nedarbo lygis šalyje siekė 6,5 proc., o 2018 m. I ketv. sudarė 7,2 proc. Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis „į rankas“ šalyje per metus išaugo 14,6 proc. – nuo 751,7 euro iki 802,7 euro (2019 m. gegužės duomenys). Tai faktai, liudijantys, kad einama teisingu keliu, ir Prezidentas, Seimas ir Vyriausybė kartu kurs Lietuvą – gerovės valstybę.

BENDRAUKIME!

ŠIAME NUMERYJE SKAITYKITE

Seime prisiekė išrinktasis Lietuvos Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda	8
Šiauliuose jau 30 metų skamba tremtinių dainos	11
Šiauliuose paminėtas Šiaulių geto likvidavimo 75-metis.....	15
Bus remontuojamas avarinės būklės kelias į „Toksiką“	18
Lietuvos Respublikos finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms įstatymo Nr. XIII-1281 4 straipsnio pakeitimo įstatymas	20
Kodėl verta praplėsti savo akiratį	20
Ką mums liepos, rugpjūčio mėnesiais primena kalendorius	21
Seimo nario mintys žiniasklaidoje.....	26

SEIMAS

Apie mano pareigas ir veiklą galite paskaityti Lietuvos Respublikos Seimo svetainėje: http://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35299&p_k=1&p_a=498&p_asm_id=79154.

2019 m. birželio 5 d. dalyvavau Seimo Kultūros komiteto posėdyje, kuriame svarstėme: 1) Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo Nr. I-733 2, 14 straipsnių pakeitimo ir papildymo 181 straipsniu įstatymo projektą; 2) Seimo nutarimo „Dėl 2021 metų paskelbimo Marijos Gimbutienės metais“ projektą; 3) Kultūros centrų įstatymo Nr. IX-2395 11, 12, 13 ir 14 straipsnių

pakeitimo įstatymo projektą; 4) Bibliotekų įstatymo Nr. I-920 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą; 5) Dėl Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriato kreipimosi. Posėdžio vaizdo įrašą Jūs galite peržiūrėti: <https://www.youtube.com/watch?v=egBqx3DSj8Q>.

2019 m. birželio 5 d. – Seimo Kultūros komiteto klausymuose, kurių tema: Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo Nr. I-1571 pakeitimo įstatymo projektas (nauja redakcija). Kadangi klausimas labai aktualus, kviečiu Jus susipažinti su teisės akto projektu ir peržiūrėti klausymų vaizdo įrašą, galintį padėti atsakyti į klausimus, dėl kurių nesutariama: <https://www.youtube.com/watch?v=jIWhTSsA-54>.

2019 m. birželio 5 d. – Seimo nario Jono Jaručio fotografijų parodos „Netekčių ir vilties pėdsakais: iš Igarkos į Lietuvą“ pristatyme. Eksponuojamos fotografijos buvo darytos 1989 m. birželio–liepos mėnesiais, pirmosios lietuvių tremtinių palaikų pargabenimo į Lietuvą ekspedicijos metu.

Tuo metu būdamas 26-erių, dviejų mažamečių vaikų tėtis, pedagogas J. Jarutis, beje, mano buvęs studentas, Pradinio mokymo ir kūno kultūros specialybės studentas tuometiniame Šiaulių pedagoginiame institute, į ekspediciją vyko kartu su kitais patriotiškai nusiteikusiais aktyviais jaunuoliais, keliais žurnalistais, kino operatoriais. Visą mėnesį Sibire, Igarkos apylinkėse, jaunuoliai tvarkė lietuvių tremtinių kapines, ruošė palaikus jų pargabenimui į Lietuvą.

Parodoje eksponuojamose fotografijose įamžinti ne tik skaudūs ir tragiški Igarkos bei jos apylinkių kapinių vaizdai, emocijos, kurias patyrė tėvų palaikus po daugybės metų atradę lietuviai, bet ir kraupūs apleistų buvusių lagerių vaizdai, taip pat – jautrios tremtinių palaikų pargabenimo ir jų sutikimo Lietuvoje akimirkos. Prieiga per internetą: <https://www.elta.lt/lt/pranesimai-spaudai/seimo-nario-j-jarucio-pranesimas-seime-vyks-parodos-netekciu-ir-vilties-pedsakais-is-igarkos-i-lietuva-pristatymas-185405>.

Lietuvių tremties liudijimai Sibire. 1989 metai. J. Jaručio nuotrauka.

2019 m. birželio 5 d. – literatūriniame renginyje, skirtame paminėti Rimgaudo Valentino Graibaus jubiliejų. Lietuvos rašytojų sąjungos Rašytojų klube Vilniuje LR Seimo vadovybės vardu pasveikinau Pauliaus Širvio premijos laureatą, poetą, išleidusį 23 knygas. Rimgaudo jubiliejinio vakaro (80-metis) su rinktine „Didieji medžiai“ (2019) metu kalbėjo Lietuvos rašytojų sąjungos pirmininkė Birutė Jonuškaitė, literatūrologas dr. Vilius Gužauskis, dainavo aktorius Gediminas Storpirštis, solistas Andrius Apšega, koncertmeisterė Beata Andriuškevičienė, skaitovas Paulius Šironas, Rokiškio rajono savivaldybės meras Ramūnas Godeliauskas, rokiškėnų klubo

„Pragiedruliai“ nariai (jubiliatas yra garbus išėivis iš Rokiškio, niekada savo gimtojo krašto nepamiršęs). Vakaro vedėjas – literatūros kritikas, knygų leidėjas Stasys Lipskis.

Turėjau garbės pasveikinti poetą R.V. Graibų.
Lietuvos rašytojų sąjungos archyvo nuotrauka.

2019 m. birželio 12 d. – Seimo Kultūros komiteto posėdyje, kuriame nagrinėti klausimai: 1) Dėl Lietuvos chorų sąjungos kreipimosi; 2) Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo Nr. I-733 2, 14 straipsnių pakeitimo ir papildymo 181 straipsniu įstatymo projektas; 3) Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 2 ir 8 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas; 4) Saugios laivybos įstatymo Nr. VIII-1897 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas; 5) Vidaus vandens transporto kodekso 14 ir 15 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas; 6) Kultūros centrų įstatymo Nr. IX-2395 11, 12, 13 ir 14 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas; 7) Bibliotekų įstatymo Nr. I-920 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas; 8) Dėl pasiūlymų 2020 metų Valstybės kontrolės veiklos planui. Posėdžio vaizdo įrašą Jūs galite peržiūrėti: <https://www.youtube.com/watch?v=ENaFd9kFUa0>.

2019 m. birželio 12 d. – Seimo Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisijos posėdyje. Jame svarstėme klausimus: 1) Dėl 2020 metų paskelbimo Ateitininkų metais; 2) Dėl Afganistano karo veteranų socialinių klausimų ir teisės aktų. Posėdyje buvo puiki proga priminti sovietinėje armijoje tarnavusių karių problemas, su kuriomis nuolat susiduriu bendraudamas su rinkėjais Šiauliuose. Posėdžio vaizdo įrašą Jūs galite peržiūrėti: <https://www.youtube.com/watch?v=QWqB9DQNVN> 8.

2019 m. birželio 25 d. aš, Laikinosios Šiaulių krašto bičiulių grupės Seime pirmininkas, inicijavau jungtinį posėdį dėl viešojoje erdvėje išskylančių ir prieštaringai vertinamų universitetų jungimosi problemų. Posėdžio metu aptarėme Vilniaus ir Šiaulių universitetų jungimosi eigą, esamą situaciją ir perspektyvas, išklausėme, kaip vykdomi LR Seimo priimti nutarimai dėl universitetų jungimosi terminų, finansinės situacijos ir kt. aktualių problemų.

2019 m. birželio 26 d. dalyvavau Seimo Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisijos posėdyje. Jame svarstėme klausimus: 1) Dėl Draudimo propaguoti komunizmą arba kitą totalitarinę santvarką viešuosiuose objektuose įstatymo projekto (XIIP-1436); 2) Dėl darbo grupės išvadų. Posėdžio vaizdo įrašą Jūs galite peržiūrėti: <https://www.youtube.com/watch?v=M-4vmWBo5Bk>.

2019 m. birželio 26 d. – kolegos Gintauto Kindurio iniciatyva Seime pristatytos Ignalinos krašto muziejaus parodos „Augustinas Voldemaras – pirmosios Lietuvos Vyriausybės vadovas“ atidaryme. Augustinas Voldemaras – charizmatiška, Lietuvos istorikų dar „neatrasta“ ir per mažai analizuota 1918–1940 metų Lietuvos istorijos asmenybė: pirmosios vyriausybės ministras pirmininkas, užsienio reikalų ministras, gerbtas ir pripažintas Europos politikų Tautų taryboje (jis gerai mokėjo per 10 kalbų, dar keliomis skaitė). Mokslininkas, pirmasis Lietuvoje, kuriam buvo suteiktas docento vardas. Beje, jo lietuvių kalbos mokytojai Petrapilyje buvo K. Būga ir vėliau draugystę su mokiniu „nutraukęs“ A. Smetona.

Šiandien žinomi ir nevienodai vertinami Voldemaro nesutarimai su prezidentu A. Smetona, kuris savo buvusį bendražygį net du kartus buvo ištrėmęs iš Kauno – į Platelius, o kitą kartą – į Zarasus. Parodos atidarymo metu papasakojau apie A. Voldemaro bendravimą su mano seneliu, Zarasų apskrities Salako viršaičiu, bažnyčios vargonininku Aleksandru Stasiūnu. Mano senelis dėl prijautimo tautininkams irgi buvo ištremtas į Rietavą, o kai A. Voldemaras buvo ištremtas į Zarasus, ten gyveno pas savo pusbrolių, Lietuvos banko Zarasų skyriaus direktorių, taip pat Augustiną Voldemarą.

Parodos atidarymo metu papasakojau, kaip tremties Zarasuose laikais, lydintas ginkluoto policininko, pas mano senelius viešėdavo ir ištremtasis A. Voldemaras. Salako miestelio aukštuomenė lošdavo preferansą, pasivaišindavo benediktinu, o kai garbūs vyrai ilgėliau žaisdavo kortomis, mano senelis močiutę Oną Stasiūnienę ragindavo pavalgydinti (dažniausiai blynais) verandoje su šautuvu stypsantį ir A. Voldemarą visur lydėdavusį policininką. Girdi, jis nekaltas, kad jam skirta tokia nedėkinga pareiga. Taigi „gyvoji istorija“ tęsiasi.

2019 m. liepos 1 d. – Pasaulio Lietuvių bendruomenės ir Pasaulio Lietuvių jaunimo sąjungos lyderių suvažiavime Nidoje. Į liepos 1–3 dienomis vykusį suvažiavimą susirinko delegatai iš 27 pasaulio šalių. Perskaičiau pranešimą apie konstitucinės svarbos 1949 m. Augsburgėje parengtą „Lietuvių chartą“, kurios kai kurie preambulės teiginiai pakartoti ir 1992 m. Lietuvos Konstitucijoje. Kalbėjau apie Chartos straipsnių turinį, tautinį solidarumą, dokumento atsiradimo ištakas ir jo svarbą šių dienų lietuvių bendruomenėms net 47 pasaulio šalyse. Pasisakyti teko po garbiosios išeivijos

atstovės, buvusios PLB pirmininkės Reginos Narušienės, kuri prisimena iš savo tėvų, kaip atsakingai buvo kuriamas šis istorinis dokumentas, kurį Prezidentas Valdas Adamkus yra įvardijęs išeivijos „lietuvių Šventuoju raštu“.

Pranešime aptariu Lietuvių Chartos reikšmę. R. Virbalienės nuotrauka.

2019 m. liepos 3 d. – Seimo Kultūros komiteto posėdyje, kuriame svarstyti šie klausimai: 1) Dėl Kultūros paso įgyvendinimo; 2) Dėl *de minimis* valstybės pagalbos išimčių kultūrai; 3) Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondo 2017 metų veiklos ataskaita; 4) Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondo 2018 metų veiklos ataskaita; 5) Dėl Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondo tarybos parengtų Bendrųjų konkurso nuostatų projekto; 6) Dėl Komiteto sudarytos darbo grupės dėl valstybės paramos žiniasklaidai parengtų projektų.

Seime prisiekė išrinktasis Lietuvos Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda

2019 m. liepos 12 d. – Seime prisiekė išrinktasis Lietuvos Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda. Ypač viltingai nuteikė jo dienos kalbose minimi žodžiai apie tapatybės išsaugojimo svarbą, kultūros prioritetą, žodžiai apie mūsų literatūrą, poezijos citavimas ir akcentavimas, kad yra viena Lietuva – tie, kurie gyvena geografinėje Lietuvoje, ir tie, kurie šiuo metu gyvena svetur, yra vienos Lietuvos žmonės. Neatsitiktinai po Šv. Mišių Prezidentas pagerbė 10 Lietuvos regionų ir pasaulio lietuvių bendruomenių vėliavas.

PREZIDENTO GITANO NAUSĖDOS KALBA, PASAKYTA PREZIDENTO RŪMŲ PERDAVIMO CEREMONIJOJE S. DAUKANTO AIKŠTĖJE

Brangūs Lietuvos žmonės,
Mano brangioji Lietuva,
sveikinu ir kreipiuosi šiandien į Tave, iš mylinčios širdies ir iš visų jėgų...
Šiandien Jūs susirinkote čia – lietuvybės šauklio Simono Daukanto aikštėje, o ir visoje Lietuvoje, – ne šiaip reginį stebėti ir ne įprastų „politinių“ pažadų pasiklausyti.

Ne.

Šiandien Jus ir Mus visus telkia vilties sklidinas lūkestis – kada?

Kada žmoniškumas ir meilė šventa

Neapykantos narsą pakeis čia, pasauly,

Kada vėl žmogaus čia teisė paminta

Bus visiems ta pati, lyg gaivinanti saulė?

Taip Lietuvos poetas Jonas Aistis skaudančia širdimi kalbėjo apie praeitame šimtmetyje vykusių karus, apie mūsų Tėvynę draskiusias laisvės kovas...

Ir visgi šis poeto šauksmas – ne praeitis, o vis dar mūsų šiandiena.

Drąsiai lietuviškos dvasios veržlumu vadavomės iš okupacijos narvo ir siekėme Laisvės.

Laisvės – laisvoje Tėvynėje, savo demokratinėje valstybėje, kurioje saugu, oru ir gera gyventi.

Tačiau šiandien mes vis dar klausiamo: ar tai ir yra ta laisvė, kurios siekėme?

Ar jau atėjome į savo Pažadėtąją Žemę – Pažadėtąją Gerovės Lietuvą – visiems?

Ar „saulė Lietuvoj“ jau išsklaidė tamsumas?

Ar išsipildė Laisvės kovų, Sajūdžio puoselėta laisvos, stiprios ir gerove visiems sklidinios Tėvynės viltis?

Būkime sąžiningi ir garsiai sau ištarkime: dar – ne, dar – ne visiems.

Šiandien pragyvenimo lygio kontrastai Lietuvoje yra vis dar ženklūs. Dalis Lietuvos vis dar vaduojasi iš praeities – iš sovietų sistemos primesto dvasinio ir medžiaginio skurdo.

Dažnai neatsakingas, viešojo intereso neginantis politikavimas menkina piliečių orumą ir socialinį teisingumą; netelkia sutarimo ir skatina nusivylimą savo valstybe.

Kol šių ligų nepagydomė, kol gerovė mūsų valstybėje netapo visiems prieinamu gėriu ir kol savivertė neužvaldė mūsų širdžių ir protų... tol vis dar nesame laisvi; vis dar nesame nuo vidinių ir išorinių priešų išsivadavusi valstybė.

Pasiryžau imtis Lietuvos Prezidento atsakomybės, nes

Man rūpi sąžiningumo, pagarbos ir atsakomybės politikoje bei visuomenėje įsigalėjimas.

Man rūpi socialinis teisingumas ir nuoseklus gerovės visiems kūrimas.

Man rūpi vieninga, saugi ir tvarią ateities viziją turinti Lietuva.

Mieli Lietuvos žmonės, pastaruosius mėnesius prezidentinėje kampanijoje mes daug bendravome, išgirdau ir supratau daugelio Jūsų godas ir lūkesčius.

Pasiryžau būti nepriklausomu kandidatu; todėl šiandien Aš esu nepriklausomas Prezidentas.

Kad būčiau laisvas veikti Jūsų labui.

Pagaliau, kad ir likčiau toks, kokį Jūs mane pažinote:

atviras ir paprastas žmogus, prieinamas ir išklausančias, noriai bendraujantis ir atsiliepiantis.

Esu įsitikinęs, kad taip bus ir po penkerių metų, o jeigu ne – Jūs be užuolankų man tai priminkite!

Todėl šiandien čia kalba ne tik Lietuvos Prezidentas Gitanas Nausėda.

Šiandien manyje kalba ta – Jūsų širdžių šilumos sklidina – Tylioji, tačiau didelę jėgą pademonstravusi ir ypatingai graži savo dvasia Lietuva.

Šiandien ši Lietuva klausia – kada? Ir šiandien čia pat ji atsako – dabar!

Dabar – pagarba tarp piliečių tetampa Lietuvos gerovės pamatu.

Dabar – sąžininga politikų ir valdininkų tarnystė tebūna mūsų kasdienybe.

Dabar – Tėvynės meilė teikvepia mums pasitikėjimo saugia Lietuvos ateitimi.

Dabar būkime laisvi, išmintingi ir valingi mūsų bendrojo gėrio, mūsų bendrų namų Lietuvos kūryboje!

Gitanas Nausėda, Lietuvos Respublikos Prezidentas

Prieiga per internetą:

<https://www.lrp.lt/lt/lietuvos-respublikos-prezidento-gitano-nausedos-kalba-prezidento-rumu-perdavimo-ceremonijoje-s.-daukanto-aiksteje/32773>.

Lietuvos Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda.

Seimo kanceliarijos nuotrauka.

2019 m. liepos 17 d. – Seimo komiteto posėdyje, kuriame nagrinėti šie klausimai: 1) Dėl Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro veiklos; 2) Visuomenės informavimo įstatymo Nr. I-1418 2, 27, 28 ir 45 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIII P-3649 (pagrindinis /

pasirengimas svarstymui); 3) Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo Nr. VIII-1328 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-3650 (pagrindinis / pasirengimas svarstymui). Siūlau atkreipti dėmesį į Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro direktoriaus Jono Sakalausko pasisakymą, kuriame išsakyti racionalūs pasiūlymai, iškelti probleminiai dalykai, primintos istorinės operos meno sukaktys. Posėdžio vaizdo įrašą Jūs galite peržiūrėti: <https://www.youtube.com/watch?v=FJhgFW1nirw>.

ŠIAULIŲ MIESTAS

2019 m. birželio 7 d. dalyvavau Šiaulių miesto mokytojų pensininkų klubo „Šviesa“ renginyje. Buvę mokytojai, dėstytojai, vadovaujami energingos vadovės Zitos Klimanskienės, minėjo savo ansamblio „Širdimi jauni“ veiklos penkerių metų sukaktį. Kolektyvą sveikino ir svečiai iš Pakruojo, Joniškio. Smagu buvo dalyvauti tokioje patirties, bendrystės šventėje, kuriai šmaikščiai dirigavo kultūrininkė Janina Tepliajeva.

Klubo nariai skleidžia šviesą ir bendrystę. T. Elijošiaus nuotrauka.

2019 m. birželio 7 d. – festivalio „Big Band Šiauliai 2019“ Talkšos ežero pakrantėje atidaryme. Renginyje dalyvavo ir muzikos renginių simboliu tapęs Viktoras Gerulaitis, ir kvietinė viešnia iš Maltos Nadine Axisa, ir Kauno bigbendas, Latvijos radijo bigbendas, būgnininkų grupė „Buddy Rich Tribute“, Krašto apsaugos savanorių bigbendas ir Jurgis Brūzga.

Galvoju, kad idėja atskirti festivalį nuo „Šiaulių dienų“ pasiteisino. Atidarymo metu sveikindamas organizatorius ir dalyvius palinkėjau, kad žiūrovai išnaudotų festivalio geografinę vietą – žiūrėdami į istorines kapinaites galvotų apie ramų, nostalgiką bliuzą, o žvelgdami į greta tyvuliuojančias Talkšos bangas plauktų mintimis per gyvenimo bangas ir mąstyti, kad gyvenimuose mūsų netrūktų džiazo.

Šiauliuose stiprėja džiazo kultūra. Koncertų salės „Saulė“ nuotrauka.

2019 m. birželio 8 d. – klubo „Lions“ jubiliejiname labdaros renginyje-koncerte „Saulės“ koncertinėje salėje. Šįkart renginys buvo skirtas pirmojo klubo Šiauliuose 25-mečiui paminėti. Kaip akcentavo klubo prezidentas dr. Juozas Pabrėža, šiame koncerte skambėjo ne populiarioji muzika, o tautiniai šiauriečių atliekami šokiai, skirti Lietuvos šimtmečiui. Koncertu tarsi pažvelgta į sudėtingą lietuvių tautos istoriją per šimtą metų, per tautinę dainą ir šokį buvo parodyti svarbiausi mūsų valstybės įvykiai. Šio koncerto metu surinktos lėšos skirtos tradiciškai Šiaulių miesto silpnaregiams ir akliesiems, jų būtiniausioms reikmėms tenkinti. Dalis paaukotų pinigų paskirti multisensorinio kambario vaikams, turintiems autizmą bei kitus specifinius mišrius raidos sutrikimus, įrengimui (prieiga per internetą: <https://www.skrastas.lt/siauliu-liutai-rengia-jubiliejini-labdaros-koncerta>). Taigi pirmasis „Lions“ klubas, kuriame yra net 4 Šiaulių garbės piliečiai, tęsia savo kilnias tradicijas.

Šiauliuose jau 30 metų skamba tremtinių dainos

2019 m. birželio 10 d. Šiauliuose pasveikinau šventės „Jei ne auksinės vasaros...“ dalyvius, svečius iš Mažeikių, Radviliškio, Šiaulių rajono, kurie susirinko paminėti Šiaulių choro „Tremtinys“ kūrybinės veiklos 30-mečio.

LR Seimo padėkas už nuoširdžią, sutelkiančią veiklą įteikiau pirmajai choro vadovei Lidijai Kulikauskienei ir dabartiniam chorvedžiui Romaldui Pečeliūnui. Visi sveikintojai akcentavo buvusių tremtinių, politinių kalinių choro svarbą perduodant ir primenant Lietuvos istorijos tragišką Sibiro golgotų tarpsnį, kartu pabrėžė, kad daina visada tremtiniams buvo ir išliko dvasinės kultūros atrama,

taurių jausmų ir idealų reiškėja. Palinkėjau sveikatos ir stiprybės „Tremtinio“ choro nariams, ir toliau išlikti istorinės atminties grandinės sergėtojais.

Dainuoja Šiaulių choras „Tremtinys“.

N. Brazausko nuotrauka.

2019 m. birželio 10 d. – paminėjome Šiaulių meninės raiškos mokyklos „Incognito“ veiklos ir jos vadovės Virginijos Medžiaušienės, meno pedagogės ir kūrėjos, meninės raiškos mokyklos „Incognito“ įkūrėjos ir vadovės, veiklos 25-metį. Puikaus, nuoširdaus vakaro metu netrūko kiekvienos nugyventos dienos džiaugsmo sklaidos, šviesaus liūdesio, net svečių atliekamo argentinietiško tango. Jie ir „Lauros studijos“ mergaitės, Aurelija su dukra, muzikos pedagogės L. Stravinskienės smuikininkės iš Pakruojo J. Pakalnio muzikos mokyklos ir daugelis kitų savo sveikinimais, linkėjimais prisodrina „Saulės“ salę.

Įteikdamas LR Seimo Kultūros komiteto padėką vadovei padėkojau, kad ji savo kūryba skatina jaunimą tobulėti, siekti įminti kūrybos paslaptis. Viskas atėjo per ketvirtį amžiaus, kaip tai ir išsakė savo nuostabiu šokiu „Žingsnis po žingsnio“ buvusi kolektyvo narė Gintarė Vaitiekūnaitė. LR Seimo padėkas įteikiau ir rūpestingiems „Incognito“ kolektyvo auklėtinių tėvams, kurie pritarė minčiai, kad augti, tobulėti galima ir per kūrybą, meną. Taip, kaip skatino dar Vydūnas.

„Incognito“ leidžia vaikams augti meno, šokio ir estetikos apsuptyje. Nuotr. iš V. Medžiaušienės vaizdo įrašo.

2018 m. birželio 20 d. susitikau su Šiaulių sanatorinės mokyklos mokiniais ir mokytojais. Pasikalbėjome apie Pasaulio lietuvių metus, poezijos ir fotografijos dialogą, prisiminėme Kaziui Bradūnui skirtą fotografijos konkursą, kuriame iš Šiaulių sanatorinės mokyklos dalyvavo net penki moksleiviai. Dviem iš jų – Austėjai Braukylaitei ir Mantvydui Mickiui – konkursui prisiminti padovanojau knygeles, kuriose ir jų fotografijos, ir K. Bradūno poezija.

Padėkojau ir jus rengusiai mokytojai Giedrei Gabšienei, pavaduotojai Irmai Grabauskienei bei mokyklos direktorei Lijanai Giedraitienei, sėkmingai ir nuosekliai vedančiai mokyklą humanizmo, kūrybiškumo keliu.

Apsilankymas Šiaulių sanatorinėje mokykloje.
N. Brazausko nuotrauka.

2019 m. birželio 15 d. dalyvavau tautinių bendruomenių – rusų, baltarusių, ukrainiečių – šventėje, kurią organizavo Šiaulių ukrainiečių bendruomenė. Nuotaikingame renginyje prie Žaliūkių malūno šventės svečiai, šiauliečiai pamatė, kad Šiauliuose yra puikių tautinių bendruomenių meno kolektyvų, kurie supažindino su savo nacionaliniais šokiais, dainomis, tradicijomis. Kam pasisekė, tie paskanavo ir garsųjų ukrainietišku virtinukų.

Ukrainos ambasadorius Volodymyr Yatsenkivskiyi (antras iš dešinės) aplankė Šiaulius. S. Tumėno nuotrauka.

2019 m. birželio 23 d. – Joninių šventėje, kurią organizavo Romualdas Volodka kartu su K. Korsako g. 35 ir 37 namų pirmininkais Giedrima Načiene ir Kęstučiu Pauliukevičiumi. Jos metu nuoširdžiai bendravo kaimynai, svečiai, o eglė alėjoje pasodinome eglaitę. Sveikindamas bendruomenes palinkėjau nepamiršti mūsų tradicijų, kalbėjau apie tai, kad šventės, bendravimas padės pažinti kaimyną, su kuriuo, deja, dabar daugiaaukščių gyventojai nebepasisveikina, nenusišypso geranoriškai vieni kitiems.

Šiauliečiai gali pasimokyti iš šių dviejų namų gyventojų, kaip reikia tvarkytis savo gyvenimo erdvę, kad daug kas priklauso ne nuo valdžios, o nuo savo iniciatyvų, noro, užsidegimo. Palinkėjau, kad po 30 ar daugiau metų tuomet ten gyvensiantys žmonės po mūsų sodintomis eglaitėmis rastų paparčio žiedą.

Šventėje nestigo geros nuotaikos. S. S. Tumėno nuotrauka.

2019 m. liepos 4 d. aplankiau ir gražaus jubiliejaus proga pasveikinau Laisvės kovų dalyvį Juozą Mocių. Kartu su padėjėju N. Brazausku išklausėme įdomų pasakojimą apie partizanines kovas, apie išgyvenimą tremtyje, apie sudėtingą grįžimą namo ir apie Lietuvos ateities perspektyvas. Šviesus ir išmintingas jubilias patvirtino tiesą, kad pokario ir tremties metais Lietuva prarado labai daug – tūkstančius ištikimų, darbščių ir kūrybingų sūnų ir dukterų, kurių prisiminimas ir pagerbimas yra visų mūsų pareiga. Partizanui padovanojau Trispalvę ir palinkėjau sveikatos.

*Turėjau garbės pasveikinti ir geriau pažinti partizaną Juozą Mocių.
N. Brazausko nuotrauka.*

2019 m. liepos 4 d. – tarptautinio folkloro festivalio-konkurso „Saulės žiedas“ renginiuose. Liepos 3–7 dienomis vykęs VIII folkloro festivalis-konkursas į Šiaulius sukvietė svečius iš 11 pasaulio valstybių. Nors lietus patvirtino esantis Lietuvos draugas, šilumos ir saulės festivalio dalyvių ir žiūrovų širdyse nestigo – juos šildė Pietų Amerikos temperamentas, ispanų (jiems atiteko Didysis prizas), portugalų, serbų, slovakų, latvių, turkų šypsenos, dainos, šokiai.

Šįkart dalyvius ir žiūrovus „turavojo“ energingoji žemaitė Loreta Sungailienė, viešėjo charizmatiškoji Zita Kelmickaitė. Padėkojau festivalio įkvėpėjui Zenonui Ripinskiui ir jo darniai komandai, pasistengusiai, kad renginys vyktų sklandžiai. Savo apdovanojimus skyriau festivalio savanorių komandos vadovui Edvinui Budraičiui ir muzikanto, instrumentų meistro Alberto Martinaičio šeimai.

Lietuvos kultūros ministro Mindaugo Kvietkausko prizą įteikė KM kancleris Laimonas Ubavičius.

Didžiojo prizo („Grand Prix“) laimėtojais tapo kolektyvas „Don Sancho“ iš Ispanijos. S. Tumėno nuotrauka.

2019 m. liepos 6 d. – Mindauginių šventėje Šiauliuose. Šiauliečius ir miesto svečius pakvietė „Smetoniškos Mindauginės“ prie Talkšos ežero. Stilizuotame Šiaulių tarpukario miestelyje veikė pradžios mokykla, knygynas, fotoateljė, Šiaulių apygardos teismas, vaistinė „Valerijonas“, policijos nuovada, kino teatras „Kapitol“, siuvykla, kepykla, pieno produktų, žvakių ir duonos krautuvės. Klubas „Miško broliai“ kvietė į „Smetonišką tirą“, o Šiaulių skautų tuntas mokė rišti mazgus ir drožti šaukštus. Žodžiu, istorinės atminties kodas leido naujai išgyventi Lietuvos valstybingumo istoriją, o šventės kulminacija tapo „Tautiškos giesmės“ giedojimas. Šįkart šiauliečiai giedoti giesmės susibūrė

net 3 pagrindinėse erdvėse – Ch. Frenkelio vilos kieme, prie Talkšos ežero pakrantės ir prie pagrindinės festivalio „Saulės žiedas“ scenos Vilniaus gatvėje. O svarbiausia – kad visur netrūko šiauliečių ir jų patriotinio nusiteikimo.

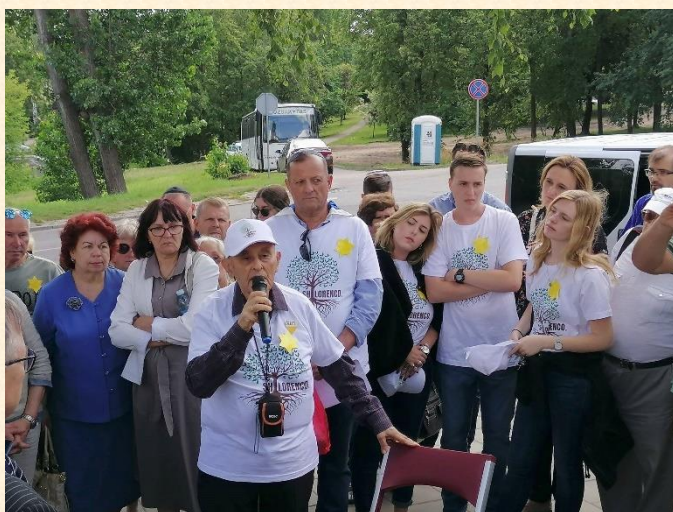
2019 m. liepos 12 d. – Šiauliuose, liaudiškos muzikos klube „Juonė pastuogė“, žemaitiškame pabuvime „Žemaitėška nėbrė Šiauliūs“, į kurį žemaičius ir jiems prijaučiančius sukvietė Šiaulių žemaičių kultūros draugija „Saulaukis“. Žemaitijos metams skirtoje šventėje ilgametis draugijos prezidentas Jonas Bartkus prisiminė draugijos veiklą, nes šiauliečiai vieni pirmųjų Lietuvoje įkūrė Žemaičių kultūros draugiją, kuri šį rudenį minės 30-ies metų sukaktį.

Priminti ir ypatingi draugijos darbai darbeliai: įsimintini žemaičių pinigai – litai; „Saulaukis“ jau trisdešimt metų leidžia ir „Žemaitiū kalenduoriū“, kuriame pažymimos tais metais svarbios Žemaitijai sukaktys, istorinės datos, žmonės, įvykiai. Vakaronėje koncertavo liaudiškos muzikos ansamblis „Auda“, žemaitiškų dainų autorius ir atlikėjas Povilas Girdenis, Telšių rajono savivaldybės kultūros centro folkloro ansamblis „Spigėns“, Šiaulių kultūros centro folkloro ansamblis „Sedula“, grupė „Aukša žovis“ ir šeiminių ansamblis „Jonis“. Žemaičių susiejimą, skirtą Žemaitijos metams, žemaičių dūnininkų kalba vedė režisierė Dalė Dargienė. Netrūko šventėje ir gospadinės Stanislavos Bartkuvienės svečiams įteiktų dovanų – sūrių, medaus, žemaitiško kastinio, patiekto su karštomis bulvėmis.

Šiauliuose paminėtas Šiaulių geto likvidavimo 75-metis

2019 m. liepos 14 d. – Šiaulių apskrities žydų bendruomenės (vadovas Sania Kerbelis) organizuojuose renginiuose, skirtuose Šiaulių geto likvidavimo 75-osioms metinėms paminėti. „Gyvųjų maršu“ paminėjome tragišką žydų tautai datą – prieš 75 metus iš Trakų g. buvusio geto per 6 000 mūsų tuometinių bendrapiliečių žydų pradėjo mirties kelią į Aušvico, Dachau, Štuthofio pasmerktųjų stovyklas. Tik dešimtys liko gyvi...

Pri(si)minėme protu nesuvokiamus dalykus, pagerbėme jų atminimą, kalbėjome ir apie Pasaulio teisuolius, žydų gelbėtojus, bandėme suprasti, kas įvyko, kur gali nuvesti akla neapykanta. Minėjime

dalyvavo žmonės, kurių likimai susieti su Šiauliais, su getu – iš JAV, Izraelio. Žuvusiuosius pagerbė ir nepaprastasis ir įgaliotasis Izraelio ambasadorius Lietuvoje Amir Maimon, dar kartą akcentavęs, kad žydų tautos tragedija turi rūpėti ne tik žydams, bet ir visiems šiauliečiams, bendrapiliečiams, kad tokios tragedijos pasaulyje nepasikartotų.

Skaudžiais prisiminimais dalijasi buvęs Šiaulių geto kalinys Arye Šilanskis. T. Elijošiaus nuotrauka.

2019 m. liepos 15 d. Šiauliuose tęsėsi atminties renginiai, skirti Šiaulių geto likvidavimo 75-mečiui atminti. Šiaulių krašto žydų bendruomenė (pirmininkas Naum Gleizer) inicijavo keletą prasmingų atminties renginių, kuriuose kultūros dėka (koncertavo Kiryat Ono konservatorijos jaunimo orkestras) buvo prabilta ne tik į istoriją, bet ir į dabartį.

Tądien pri(si)minėme ir tuos, kurie žydų šeimų narius saugojo, gelbėjo. Kalbėdamas minėjimo renginiuose priminiau Venclauskių, Sondeckių, Jasaičių šeimas, išgelbėjusias daug žydų vaikų. Minint šią tragišką sukaktį ir Jėzuitų misijos Lietuvoje 450-ųjų metinių sukaktį, Šiauliuose prie

Popiežiaus Jono Pauliaus II atminimo lentos, prie tako, vedančio į šv. Ignaco Lojolos bažnyčią, atidengta atminimo lenta kunigui jėzuitui Jonui Borevičiui.

Sovietmečiu šios iškilios asmenybės vardas bandytas išbraukti iš šiauliečių atminties. Jis gimė 1906 m. gruodžio 6 d. Alytuje. Mirė 1989 m. rugpjūčio 23 d. Čikagoje. Kunigas, vienuolis. 1925 m. tapo jėzuitu. 1932 m. Olandijoje baigė filosofijos studijas, ten pat 1938 m. – teologijos mokslus. Kunigu įšventintas 1937 m. 1932–1934 m. dirbo Taline. Karo metais (1941–1944 m.) gyveno ir dirbo Šiauliuose, buvo šv. Ignaco bažnyčios rektorius. Pasitraukė į Šveicariją, nuo 1946 m. gyveno JAV. Čikagoje įsteigė lietuvių jėzuitų namus, ir šiandien populiarius jaunimo namus. Bendradarbiavo katalikiškoje spaudoje, buvo lietuviškų radijo valandėlių direktorius. Po mirties apdovanotas Žūvančiųjų gelbėjimo kryžiumi.

1987 metais Antanas Juodvalkis „Drauge“ publikuotame straipsnyje „Jonas Borevičius, S. J. – 50 metų Dievo ir žmogaus tarnyboje“ rašė: „Tėvas Jonas Borevičius, gimęs ir augęs dainuojančioje Dzūkijoje, šviesioje lietuviškoje šeimoje, paklusęs vienuoliško gyvenimo pašaukimui, pergyvenęs raudonųjų komunistų antplūdį, karo audras, tėvynės netekimą, nepalūžo, bet išliko ištikimas Dieviui ir tėvynei. Jau 50 metų darbuojasi Viešpaties vynuogyne, skleisdamas tarp žmonių meilę ir ištikimybę, skelbdamas jaunimo tarpe evangeliją ir tėvynės meilę. Jautri dzūko širdis, erudicija, tradicijų puoselėjimas, išsimokslinimas ir žinių perdavimo būdas patraukia kiekvieną klausytoją. Tėvas Jonas nesėdėjo ir nesėdi užsidaręs tarp keturių vienuolyno sienų, bet eina į žmones, susirinkimus, sueigas ir gerai išmąstytomis mintimis dalijasi su lietuviais. Jo invokacijos, pamokslai visad yra giliu minčių ir gerai paruošti bei tinkamai perduoti“ (prieiga per internetą: http://www.draugas.org/archive/1987_reg/1987-10-24-PRIEDAS-DRAUGAS-i5-8.pdf).

Renginyje dalyvavo jo brolio sūnus Mečislovas Borevičius, JAV, Izraelio, Japonijos ambasadų darbuotojai, Šiaulių vyskupas J. E. E. Bartulis, Šiaulių meras A. Visockas. Muzikinius kūrinius atliko iš Izraelio atvykęs Kiryat Ono konservatorijos jaunimo orkestras.

Prie atminimo lentos su kunigo jėzuito Jono Borevičiaus brolio sūnumi M. Borevičiumi.

T. Elijošiaus nuotrauka.

2019 m. liepos 27 d. – Šiauliuose, Lietuvos kariuomenės Karinių oro pajėgų Aviacijos bazėje, vykusioje aviacijos šventėje „Sakalo sparnai 2019“. Renginyje buvo paminėtas Lietuvos karinių oro pajėgų 100-metis.

Į įspūdingą šventę suplūdo dešimtys tūkstančių žiūrovų iš visos Lietuvos ir užsienio. Šventėje buvo visko: parašiutininkų šuoliai, istorinių lėktuvų paroda ir skrydžiai, NATO partnerių naikintuvų viražai. Bet visus labiausiai sužavėjo vienų žymiausių ir garsiausių pasaulyje oro asų iš Italijos pasirodymas, nustebinęs ne tik meistriškumu, bet ir patriotiška programa. Italų eskadrilės „Frecce Tricolori“ (lietuviškai – „Trispalvės strėlės“) dešimtukas abejingų nepaliko.

Sveikinimai Lietuvos kariuomenės karinėms oro pajėgoms, vadams, kurie garbingai tęsia 1919–1940 metais Lietuvos kariuomenėje buvusios Karo aviacijos ir 1935–1940 metais – Priešlėktuvinės apsaugos tradicijas.

*Įspūdingos aviacijos šventės akimirka.
V. Tumėnaitės nuotrauka.*

ŠIAULIŲ REGIONAS

2019 m. birželio 15 d. dalyvavau susitikime su nepaprastuoju ir įgaliotuoju Ukrainos ambasadoriumi Lietuvoje Volodymyr Yatsenkivskiyi. Šiaulių rajono savivaldybėje Šiaulių ukrainiečių bendrijos ir „Karpatai“ asociacijos vadovo Jurijaus Janičijuk (Yury Yanchiyuk) iniciatyva pas merą Antaną Bezarą priėmėme Ukrainos ambasadorių Lietuvoje Volodymyr Yatsenkivskiyi su žmona ir ambasados darbuotojus.

Ambasadorių domino verslo partnerystės galimybės, todėl susitikime apie tai kalbėjo Šiaulių Prekybos, pramonės ir amatų rūmų (PPAR) vadovas Vidmantas Japertas, Šiaulių rajono verslininkai. Svečių sudomino ir galimybės atvykusiems studentams studijuoti Šiaulių universitete. Šiuo metu

Šiauliuose gyvena ir dirba apie 6 000 ukrainiečių, kurie ir prisidėjo, kad ketvirtajame Lietuvos mieste šiuo metu gyventų daugiau kaip 100 000 gyventojų.

*Susitikime aptartos
bendradarbiavimo galimybės.
S. Tumėno nuotrauka.*

Bus remontuojamas avarinės būklės kelias į „Toksiką“

2019 m. birželio 21 d. – kartu su Laikinosios Šiaulių krašto bičiulių grupės LR Seime nariais susitikime su UAB „Toksika“ vadovais. Vizito tikslas šįkart buvo neįprastas – pasidžiaugti, kad pagaliau pajudėjo šio kelio remonto finansavimo reikalai. Šiaulių krašto Seimo narių, Šiaulių r. mero A. Bezaro, „Toksikos“ vadovų ir kitų čia dirbančių įstaigų vadovų bendradarbiavimo ir pastangų dėka pavyko gauti lėšų svarbiam, bet nusidėvėjusiam keliui Šiaulių rajone sutvarkyti.

Avarinės būklės keliu čia kasdien rieda sunkiasvorė technika, kuri gabena į sąvartyną atliekas iš viso regiono, tarp jų – ir pavojingas. Tokio transporto avarija galėtų baigtis net ekologine nelaime. Kodėl nesutvarkyta anksčiau? Todėl, kad trukdė keista situacija – kelias priklauso Šiaulių r. savivaldybei, o „Toksika“ – priskiriama valstybinės reikšmės atliekų tvarkymo objektams. Akivaizdu, kad rajonui vienam finansiškai nebuvo galimybių atlikti kelio remonto darbus. Į finansavimo paieškas įsitraukė ir Šiaulių krašto bičiulių parlamentinės grupės nariai. Pagaliau sulaukta geros žinios – Vyriausybė rado šiam svarbiam objektui 552,7 tūkstančius eurų iš kelių priežiūros ir plėtros programos rezervo lėšų. Simbolinę kelio remonto kortelę perdavėme Šiaulių rajono savivaldybės merui Antanui Bezarusi.

Kelio į „Toksiką“ remontas – tai būtinybė, o ne prabanga. V. Lebedžio nuotrauka.

2019 m. liepos 5 d. – susitikime su Kelių direkcijos atstovais Šiaulių r. savivaldybėje dėl žvyruotų kelių situacijos regione. Į susitikimą su Šiaulių rajono savivaldybės meru Antanu Bezarusi, administracijos direktoriumi Gipoldu Karkleliu buvo pakviestas Lietuvos automobilių kelių direkcijos vadovas Vitalijus Andrejevas, Šiaulių krašto bičiulių parlamentinės grupės nariai, Šiaulių miesto meras Artūras Visockas, Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktorius Antanas Bartulis.

Susitikime daug kalbėta apie žvyrkelių asfaltavimą. Lietuvos automobilių kelių direkcijos vadovas V. Andrejevas pripažino paradoksišką situaciją, kad net ir tiems keliams, kuriems priėjo eilė asfaltuoti, kol kas nepavyko rasti rangovų. V. Andrejevas pabrėžė, kad regione nebėra rangovų, kurie turėtų pakankamai darbuotojų ir galėtų atlikti darbus. Kalbėta apie tai, kad į Lietuvos rinką dėl rangovų ir darbuotojų trūkumo reiktų kviestis ir Latvijos įmones, kurios galėtų dalyvauti konkursuose ir būtų konkurencingos.

Susitikimo metu kartu su kolega Seime Arūnu Gumuliausku aktualizavome blogą situaciją dėl Joniškėlio gatvės Linkuvoje, kur gyventojai gyvena vien pažadais ir dūsta nuo dulkių. Automobilių kelių direkcijos vadovui perdavėme Linkuvos gyventojų raštus, prašymus, nuotraukas. Tikimės, kad ledai pajudės ir Linkuvoje.

2019 m. liepos 19–21 d. – Linkuvos miesto šventėje „Prašom, sveteliai, mūsų kieman“. Minėdami LR Seimo paskelbtus „Vietovardžių metus“ linkuviai pirmąją Škaplierinės atleidų dieną atidengė paminklą išnykusiems Linkuvos apylinkių kaimams priminti. Tautodailininko Eugenijaus Rimdžiaus sukurta medžio kompozicija primins jau tik senolių atmintyje ir iš močiucių pasakojimų girdėtus išnykusius 40 Linkuvos apylinkių kaimų pavadinimus: Plikelius, Šiaudinius, Višeikius,

Vorlaukį, Šilbalę, Šlingę, Šilgališkį, Skėrelius ir daugelį kitų. Padėkojau idėjos iniciatoriams: Linkuvos seniūnei G. Pašiškevičienei, M. Zubui ir kt.

Linkuva kūrybingai ir prasmingai šventė Škaplierinę (Škaplierną): parodos, naujų kultūros erdvių atvertys, koncertai, Šv. Mišios. Beje, prieš Antrąjį pasaulinį karą, pasak 4 dešimtis metų Linkuvoje kunigavusio kanauninko Jurgio Danio, per Škapliernos atleidų savaitę (oktavą) „šv. Komunijos išdalijama per 12 000“.

Apie šventę kviečiu Jus pažiūrėti *Šiaulių televizijos* laidos „Infostudija“ (2019-07-23) parengtą reportažą: https://www.youtube.com/watch?v=1Qd_TzesTkA&list=PLsKBrBQNCUR6E760rCPTvDosMfOz51dYW&index=4&t=0s (reportaže nuo 04.45 min.). Taip pat galite perskaityti mano publikaciją: „Linkuvoje paminėti vietovardžių metai“, Portalas *Alkas.lt*, prieiga per internetą: <http://alkas.lt/2019/07/30/linkuvoje-paminedi-vietovardziu-metai/>.

Linkuviai vertina ir krašto praeitį.
R. Pupinytės nuotrauka.

Švč. Mergelės Marijos Škaplierinės atleidų tradicija Linkuvoje gyva.
V. Pėželio nuotrauka.

2019 m. liepos 28 d. – tradiciniuose Kryžių kalno atlaiduose. Liepos 27 d. atlaidai prasidėjo vigilija Kryžių kalne. J. E. Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis vadovavo Kryžiaus keliui aplink Kryžių kalną. Liepos 28 d. vyko piligriminis žygis iš Šiaulių katedros į Kryžių kalną, buvo aukojamos Šv. Mišios.

Atlaidai svarbūs ir reikalingi ne tik tikinčiųjų bendruomenei, bet ir visai Lietuvai. Nuostabu, kad Kryžių kalnas suvienija ir susipriešinusias partijas, frakcijas ir visą Seimą. Dievas lygus visiems – tą privalome matyti, jausti, girdėti.

Maldininkai ateina į Kryžių kalną. L. Nekrašo nuotrauka.

RINKĖJAI

Vykdydamas Seimo nario pareigas ir tesėdamas duotus pažadus, priimu rinkėjus pirmadieniais nuo 10 val. iki 12 val. Seimo nario biure Šiauliuose, Aušros al. 15, I aukšte. Išankstinė registracija: mob. 8 612 02 941, el. p. nerijus.brazauskas@lrs.lt arba mob. 8 612 03 532 el. p.: tautvydas.elijosius@lrs.lt. Mano padėjėjai Jus užregistruos, o aš galėsiu Jus priimti ir išklausti.

Jeigu pageidaujate kreiptis į mane asmeniškai, tai galite padaryti: tel. (8 5) 239 6615 (mano kabinetas Vilniuje), mob. 8 668 42 143, el. p. Stasys.Tumenas@lrs.lt.

Lietuvos Respublikos finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms įstatymo Nr. XIII-1281 4 straipsnio pakeitimo įstatymas

Plėsdamas Jūsų teisinį žinojimą, šįkart siūlau atkreipti dėmesį į „Lietuvos Respublikos finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms įstatymo Nr. XIII-1281 4 straipsnio pakeitimo įstatymą“, reglamentuojantį finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms finansavimą ir finansinės paramos skyrimą. Ketvirtas straipsnis papildytas 3 dalimi: „3. Finansinė paskata pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms gali būti teikiama kartu su savivaldybės ir (ar) pelno siekiančio juridinio asmens finansine parama. Finansinės paramos teikimo tvarką ir sąlygas nustato savivaldybių tarybos ir (ar) pelno siekiančio juridinio asmens valdymo organai. Bendra finansinės paskatos ir finansinės paramos dalis negali būti didesnė negu 50 procentų įsigyjamo būsto vertės“ (visas įstatymas prieigoje per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/5fb4005285f311e98a8298567570d639>; įsigalioja 2019-07-01).

REKOMENDACIJA

Rekomenduoju Jums perskaityti kolektyvinę monografiją „Rusijos propaganda: analizė, įvertinimas, rekomendacijos“, Andrius Vaišnys [et al.], Vilnius: Rytų Europos studijų centras, 2017, prieiga internete: http://www.eesc.lt/uploads/news/id987/RESC%20monografija_propaganda.pdf.

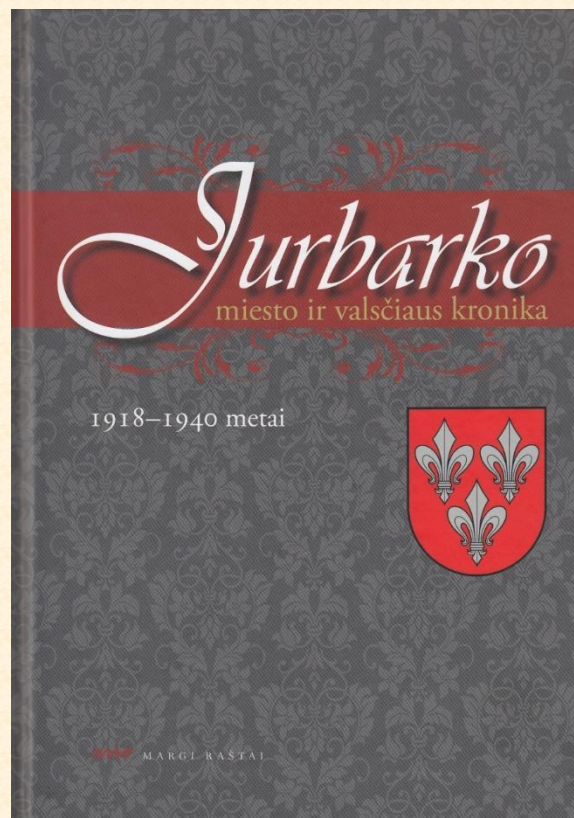
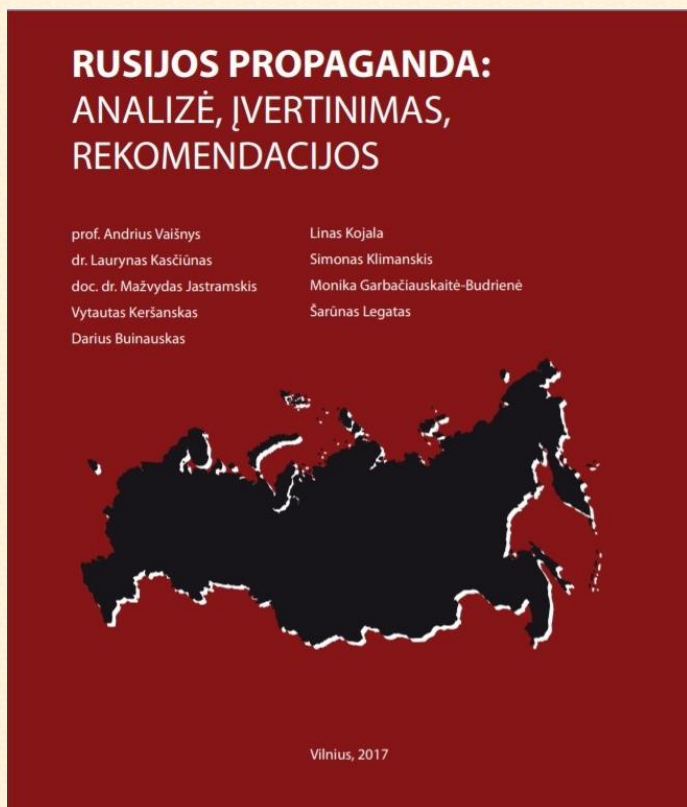
Taip pat Jums rekomenduoju knygą „Jurbarko miesto ir valsčiaus kronika: 1918–1940 metai“, sudarė Arnoldas Piročkinas, Vilnius: Margi raštai, 2018.

Kodėl verta praplėsti savo akiratį

Kolektyvinėje monografijoje detalai ir kontekstiškai pristatomos propagandos sampratos, analizuojama Rusijos propagandos Lietuvoje situacija ir procesas, Rusijos propagandos poveikis Lietuvoje, kontrpropaganda Lietuvoje: valstybės ir pilietinės visuomenės indėlis, pateikiamos rekomendacijos kovai su priešiška propaganda. Po tyrimo prieinama išvados, kad „[k]albant apie Rusijos propagandą, pažymėtina, jog ji apskritai atitinka visą šiuolaikinės Rusijos vykdomą politiką, kuri planuojama pasitelkiant modernias technologijas ir apima karinius, politinius, ekonominius ir kitus poveikio veiksmus, nukreiptus prieš valstybes ar bendruomenes“.

Jurbarko miesto ir valsčiaus kronika, chronologiškai atskleidžiant krašto istorinę, ekonominę, politinę, kultūrinę, švietimo, socialinę etc. raidą, skaitytojui padės atrasti savitą kraštą, padariusį didelę pažangą 1918–1940 metais. Nors medžiagos šaltinis dažniausiai yra lietuvių periodika, bet jos pagrindu sukurtas Jurbarko praeities pasakojimas, vietovės mikroistorija, neabejoju, gali inspiruoti naujus tyrinėjimus ir aktualizuoti tuos šaltinius, apie kuriuos kalbama knygos pratarinėje. Leidinyje

yra nuotraukų, pateikta asmenvardžių rodyklė, o „Baigiamajame žodyje“ pažymėta: „Rengiant šią knygą, galvoje kilo įvairių minčių. Buvo aiškiai suvokta, kad *Jurbarko kronika* neaprepia visko – tai tik miesto ir rajono istorijos pradžia“.

ŠIAULIŲ ATMINTINOS DATOS

Ką mums liepos, rugpjūčio mėnesiais primena kalendorius

1 d. – 85 metai, kai 1934 m. Šiauliuose gimė gydytoja habil. dr. **Ina Taletienė**. 1953 m. baigė Šiaulių 2-ąją vidurinę mokyklą.

1 d. – 25 metai, kai 1994 m. įkurtas krepšinio klubas „Šiauliai“.

2 d. – 70 metų, kai 1949 m. Kunigiškuose (Ukmergės r.) gimė inžinierius, poetas, visuomenės veikėjas **Algimantas Grakavinas**. Nuo 1976 m. gyveno ir dirbo Šiauliuose.

3 d. – 110 metų, kai 1909 m. Milvydžiuose (Joniškio r.) gimė žurnalistas, redaktorius, rašytojas prozininkas **Albinas Briedis**. 1924–1928 m. mokėsi Šiaulių gimnazijoje. Žuvo 1941 m. Vorkutoje (Rusija).

3 d. – 75 metai, kai 1944 m. Šiauliuose gimė filosofas, logikas, politinis bei visuomenės veikėjas, akademikas, prof. habil. dr. **Rolandas Pavilionis**. 1962 m. baigė Šiaulių vakarinę vidurinę mokyklą. Mirė 2006 m. Vilniuje.

8 d. – 85 metai, kai 1934 m. Kavarske (Ukmergės r.) gimė gydytojas neurochirurgas, visuomenės veikėjas, blaivybės propaguotojas, Šiaulių miesto garbės pilietis (2005) **Albertas Griganavičius**. Nuo 1960 m. gyveno ir dirbo Šiauliuose. Mirė 2015 m.

9 d. – 145 metai, kai 1874 m. Šiauliuose gimė teatro aktorė, režisierė, visuomenės bei kultūros veikėja **Stanislava Jakševičiūtė-Venclauskienė**. 1899 m. pradėjo vaidinti Šiaulių rusų teatre. 1918–

1944 m. gyveno ir dirbo Šiauliuose. Mirė 1958 m. Waterburyje (JAV). Šiauliuose jai pastatytas paminklas „Motinystė“ (autorius Antanas Šnaras, 1993).

9 d. – 75 metai, kai 1944 m. Vinkšnėnuose (Šiaulių r.) gimė literatūros tyrinėtoja, vertėja prof. habil. dr. **Eugenija Ulčinaitė**. Baigė Šiaulių 2-ąją vidurinę mokyklą. 1968–1971 m. dirbo Šiaulių J. Janonio vidurinėje mokykloje.

10 d. – 85 metai, kai 1934 m. Klaipėdoje gimė inžinierius, tautodailininkas, knygų leidėjas **Amalijus Steponas Narbutas**. Nuo 1959 m. gyvena ir dirba Šiauliuose.

12 d. – 95 metai, kai 1924 m. Šiauliuose gimė dailininkė scenografė **Joana Taujanskienė**. 1953–1980 m. buvo Šiaulių dramos teatro vyriausioji dailininkė. Mirė 1983 m. Šiauliuose.

12 d. – 80 metų, kai 1939 m. gimė literatas, poetas **Valerijus Šidlauskas-Archipovas**. Gyvena Šiauliuose. Nuo 1955 m. dalyvauja miesto literatūrai veikloje.

13 d. – 250 metų, kai 1769 m. prasidėjo Šiaulių ekonomijos valstiečių sukilimas.

15 d. – 90 metų, kai 1929 m. Vidiškiuose (Ukmergės r.) gimė fizikė, pedagogė doc. dr. **Vladislava Kavaliūnaitė**. Nuo 1957 m. dėstė Šiaulių pedagoginiame institute.

15 d. – 90 metų, kai 1929 m. Šiauliuose gimė architektas **Bronius Simaška**. 1955–1985 m. dirbo Šiauliuose. Čia ir mirė 2007 m.

16 d. – 80 metų, kai 1939 m. Šiauliuose gimė dailininkė **Gražina Marija Baskienė**.

16 d. – 75 metai, kai 1944 m. Latežeryje (Varėnos r.) gimė teatro aktorė **Teresė Maliukevičiūtė**. Nuo 1968 m. vaidino Valstybiniame Šiaulių dramos teatre.

16 d. – 55 metai, kai 1964 m. Šiauliams pradėtos tiekti gamtinės dujos.

19 d. – 95 metai, kai 1924 m. Šiauliuose įregistruota pirmoji gydytojų draugija.

22 d. – 130 metų, kai 1889 m. Ariogaloje (Raseinių r.) gimė bibliotekininkė **Felicija Šalkauskaitė**. 1909 m. baigė Šiaulių gimnaziją. Kurį laiką dirbo Šiaulių viešojoje bibliotekoje. Mirė 1952 m. Šiauliuose.

23 d. – 90 metų, kai 1929 m. Grincagalėje (Kupiškio r.) gimė choro dirigentas, pedagogas doc. **Pranas Jankauskas**. 1959–1971 m. dirbo Šiaulių pedagoginiame institute, 1963–1971 m. buvo merginų choro „Pavasaris“ meno vadovas ir dirigentas.

24 d. – 75 metai, kai 1944 m. likviduotas Šiaulių getas.

25 d. – 70 metų, kai 1949 m. Kražiuose (Kelmės r.) gimė dailininkas tapytojas, pedagogas doc. **Bonaventūras Šaltis**. 1972 m. baigė Šiaulių pedagoginį institutą. Nuo 1972 m. dėstė Šiaulių universitete.

27 d. – 75 metai, kai 1944 m., baigiantis Antrajam pasauliniam karui, Raudonoji armija užėmė Šiaulius, o vokiečiai pasitraukė iš miesto. Prasidėjo antroji sovietinė okupacija.

29 d. – 115 metų, kai 1904 m. Šiauliuose gimė dailininkas tapytojas prof. **Antanas Gudaitis**. 1922–1926 m. mokėsi Šiaulių mokytojų seminarijoje. Mirė 1989 m. Vilniuje.

30 d. – 105 metai, kai 1914 m. Pakarniuose (Šiaulių r.) gimė biologė, pedagogė **Antanina Šolukienė**. Nuo 1945 m. dirbo Šiaulių 2-oje vidurinėje mokykloje. Mirė 1988 m. Šiauliuose.

Šaltinis: „2019 metų Šiaulių atmintinų datų kalendorius“ (prieiga per internetą: <http://savb.lt/lt/krastieciai/virtualios-parodos/siauliu-atmintinu-datu-kalendorius/2019-metu-siauliu-atmintinu-datu-kalendorius/liepa-2/>).

***

Rugpjūčio mėnuo

1 d. – 80 metų, kai 1939 m. pradėjo veikti Šiaulių muitinė.

7 d. – 105 metai, kai 1914 m. Šiauliuose gimė pianistas, pedagogas **Aleksas Mrozinskis**. 1935 m. baigė Šiaulių gimnaziją. Mirė 1969 m. Bruklinė (JAV).

- 9 d.** – 95 metai, kai 1924 m. Tryškiuose (Mažeikių r.) gimė operos dainininkė **Janina Liustikaitė**. 1942–1944 m. mokėsi Šiaulių muzikos mokykloje.
- 9 d.** – 25 metai, kai 1994 m. įsteigta UAB „Šiaulių Tauro televizoriai“.
- 10 d.** – 120 metų, kai 1899 m. Sankt Peterburge (Rusija) gimė teatro aktorius, režisierius **Ipolitas Tvirbutas**. 1931–1935 m. buvo Šiaulių dramos teatro aktorius, 1939–1944 m. – šio teatro vyriausiasis režisierius ir meno vadovas. Mirė 1968 m. Hartforde (JAV).
- 10 d.** – 90 metų, kai 1929 m. Šiauliuose gimė architektas **Algimantas Stapulionis**. Mirė 1999 m. Vilniuje.
- 11 d.** – 80 metų, kai 1939 m. Joniškėlyje (Pasvalio r.) gimė boksininkas, sporto meistras **Jonas Čepulis**. Nuo 1957 m. gyveno Šiauliuose, treniravosi pas Vaclovą Peleckį. Mirė 2015 m. Kaune.
- 12 d.** – 135 metai, kai 1884 m. Knabikuose (Mažeikių r.) gimė pedagogas, vadovėlių autorius ir leidėjas **Klemensas Skabeika**. 1905 m. baigė Šiaulių berniukų gimnaziją. Mirė 1951 m. Kudirkos Naumiestyje (Šakių r.).
- 16 d.** – 120 metų, kai 1899 m. Piatigorske (Rusija) gimė istorikė, pedagogė, visuomenės veikėja prof. dr. **Vanda Daugirdaitė-Sruogienė**. 1918–1919 m. mokytojavo Šiaulių gimnazijoje. Mirė 1997 m. Čikagoje (JAV).
- 16 d.** – 55 metų, kai 1964 m. Šiauliuose gimė kino režisierius **Šarūnas Bartas**.
- 18 d.** – 95 metai, kai 1924 m. Dirvonėnuose (Telšių r.) gimė žurnalistas **Vladas Asinavičius**. 1958–1965 m. redagavo Šiaulių miesto laikraštį „Raudonoji vėliava“.
- 18 d.** – 70 metų, kai 1949 m. Šiauliuose gimė teisininkas, fotografas, kultūrologas, kraštotyrininkas **Jonas Nekrašius**. Nuo 1992 m. gyvena ir dirba Šiauliuose.
- 19 d.** – 125 metai, kai 1894 m. Rygoje (Latvija) gimė teatro aktorius **Juozas Zubėnas**. 1943–1974 m. dirbo Šiaulių dramos teatre. Mirė 1974 m. Šiauliuose.
- 19 d.** – 25 metai, kai 1994 m. įsteigtas Lietuvos bajorų draugijos Šiaulių skyrius.
- 20 d.** – 115 metų, kai 1904 m. Žiogaičiuose (Mažeikių r.) gimė poetas **Leonas Skabeika**. 1925 m. baigė Šiaulių gimnaziją. Mirė 1936 m. savo tėviškėje.
- 20 d.** – 60 metų, kai 1959 m. Šiauliuose gimė ekonomistė prof. dr. **Zita Tamašauskienė**. Nuo 1982 m. dirba Šiaulių universitete.
- 22 d.** – 75 metai, kai 1944 m. Kaune gimė choro dirigentė, pedagogė **Danutė Vaičiulionienė**. Nuo 1973 m. gyveno ir dirbo Šiauliuose. Mirė 2015 m. Šiauliuose.
- 25 d.** – 130 metų, kai 1889 m. Šiauliuose gimė teatro aktorė **Zuzana Arlauskaitė-Mikšienė**. Mokėsi Šiaulių mergaičių gimnazijoje. Iki 1912 m. dalyvavo „Varpo“ draugijos veikloje. Mirė 1973 m. Detroite (JAV).
- 27 d.** – 65 metai, kai 1954 m. Šiauliuose gimė kino kūrėjas **Eugenijus Ostašenkovas**.
- 28 d.** – 105 metai, kai 1914 m. Peterburge (Rusija) gimė rašytojas, visuomenės veikėjas **Anatolijus Kairys**. 1942–1944 m. gyveno Šiauliuose, buvo Suaugusiųjų gimnazijos direktorius. Mirė 2008 m. Čikagoje (JAV).
- 29 d.** – 125 metai, kai 1894 m. Kurtuvėnuose (Šiaulių r.) gimė dramaturgas **Balys Mingilas**. Vaidino „Varpo“ draugijos spektakliuose. Mirė 1958 m. Vorčesteryje (JAV).
- 29 d.** – 120 metų, kai 1899 m. Šiauliuose gimė pedagogas, vertėjas **Tomas Stonis**. 1920 m. baigė Šiaulių berniukų gimnaziją. 1926–1956 dirbo Šiauliuose. Čia ir mirė 1985 m.
- 31 d.** – 145 metai, kai 1874 m. Pašaltuonyje (Raseinių r.) gimė kunigas, publicistas, vertėjas, visuomenės veikėjas **Julijonas Jasienskis**. Nuo 1906 m. gyveno Šiauliuose. 1911–1926 m. buvo Šiaulių šv. Petro ir Povilo bažnyčios klebonas, Šiaulių gimnazijos kapelionas. Mirė 1934 m. Šiauliuose.

31 d. – 135 metai, kai 1884 m. Kelmėje gimė rašytojas prozininkas, dramaturgas **Bronius Laucevičius-Vargšas**. 1900–1905 gyveno ir mokėsi Šiauliuose, kurį laiką dirbo miesto vaistinėje. Mirė 1916 m. Čikagoje (JAV).

Šaltinis: „2019 metų Šiaulių atmintinų datų kalendorius“ (prieiga per internetą: <http://savb.lt/lt/krastieciai/virtualios-parodos/siauliu-atmintinu-datu-kalendorius/2019-metu-siauliu-atmintinu-datu-kalendorius/rugpjutis/>).

2019 METŲ MAŽOJI LIETUVOS KULTŪROS SOSTINĖ: MOSĖDIS

Mosėdis, miestelis Skuodo rajono savivaldybės teritorijoje, 11 km į pietus nuo Skuodo; seniūnijos, parapijos centras.

Minimas nuo 1253 m. (stovėjo pilis). Kuriantis Lietuvos valstybei buvo Ceklio žemėje. 1417 m. įkūrus Medininkų vyskupiją 1421–1842 m. priklausė Žemaičių vyskupams. Nuo XVI a. buvo dvaras ir valsčius – vyskupo valdos administracinis vienetas. Nuo 1554 m. – medinė bažnyčia (1783 m. pastatyta mūrinė), 1560 m. įkurta parapija. 1626 m. įsteigta, 1804 m. atkurta parapiinė mokykla. 1638 m. buvo 39, 1662 m. – 25, 1713 m. – 15, 1733 m. – 18, 1778 m. – 32, 1804 m. – 29 kiemai, arba dūmai. Per Šiaurės karą (1655–1660 m.) Mosėdis labai nukentėjo nuo Švedijos kariuomenės. 1703 m. gavo savaitinio turgaus privilegiją. 1861–1950 m. Mosėdis buvo valsčiaus centras. Per lietuvių spaudos draudimą apylinkių gyventojai kolektyviniu prašymu reikalavo jį panaikinti. 1905 m. gruodžio mėn. gyventojai pašalino rusišką valsčiaus administraciją. 1907 m. ir 1962 m. Mosėdis degė. 1908 m. surengtas pirmasis lietuviškas vakaras, 1910–1914 m. veikė Blaivybės draugijos skyrius. XX a. 3 dešimtmetyje Mosėdyje veikė Blaivybės ir Krikščioniškojo mokslo draugijos. Per II pasaulinį karą 1941 m. liepos mėn. nacių Vokietijos okupacinės valdžios įsakymu Skuode ir Kretingoje buvo nužudyti Mosėdžio žydai. Po karo apylinkėse veikė Kardo rinktinės lietuvių partizanai. 1940–1941 m. ir 1944–1953 m. sovietų valdžia ištrėmė 15 Mosėdžio gyventojų. 1950–1994 m. Mosėdis buvo apylinkės centras, 1950–XX a. 10 dešimtmečio pradžioje – kolūkio centrinė gyvenvietė. 2002 m. patvirtintas miestelio herbas. Miestelyje 1921 m. gimė keramikas P. Vaškys, gyveno ir mirė gydytojas, akmenų kolekcininkas V. Intas. 1841 m. buvo 709, 1897 m. – 904, 1923 m. – 685, 1959 m. – 658, 1970 m. – 646, 1979 m. – 1139, 1989 m. – 1406, 2001 m. – 1379, 2011 m. – 1141, 2019 m. – 1100 gyventojų.

Mosėdis įsikūręs Salantų regioniniame parke. Per miestelį teka Bartuva. Plentai į Skuodą, Salantus. Šv. arkangelo Mykolo bažnyčia. Antklodžių ir pagalvių („Termotextile“), dirbtinio kailio („Mittet“), medienos apdirbimo, baldų gamybos („Skalsa“) bendrovės. Paštas, pirminės sveikatos priežiūros centras, gimnazija (iki 1947 m. pradinė, 1947–1954 m. septynmetė, 1954–2006 m. vidurinė mokykla), lopšelis-darželis, vaikų globos namai, biblioteka (1937 m.). Vaclovo Into akmenų muziejus (V. Intas pradėjo jį kurti 1957 m., atidarytas 1979 m., iki 2006 m. Respublikinis unikalių akmenų muziejus). Namas, kuriame 1895–1898 m. Mosėdyje kunigaudamas gyveno J. Tumas-Vaižgantas. Miestelio pietinėje dalyje yra Mosėdžio piliakalnis.

Respublikiniame Vaclovo Into akmenų muziejuje eksponuojama daugiau kaip 150 tūkst. akmenų ir akmenėlių kolekcija – Lietuvoje paplitę Baltijos regiono uolienu rieduliai. Didžiausias muziejaus eksponatas sveria 50 tonų, mažiausias – vos kelis gramus. Restauruotame vandens malūne rasite kamerinę ekspoziciją. Joje pateikta geologiniai žemėlapiai, uolienu nuotrupų klasifikacija, suakmenėję gyvūnai ir augalai, iš įvairių šalių atvežti ir muziejui padovanoti akmenys. Čia taip pat

eksponuojami iš žmogaus organizmo išoperuoti svetimkūniai, Lietuvoje augančių medžių skerspjūvių kolekcija.

Muziejaus lauko ekspozicijoje yra daugiau kaip 200 didelių riedulių, kurie eksponuojami po atviru dangumi – Bartuvos slėnio terasoje, 8 ha plote. Rieduliai išdėstyti nuosekliai pagal kilmę, atskiromis grupelėmis, truputį įkasti į žemę, kad sudarytų natūralaus riedulyno vaizdą. Girnės, akmeniniai laiptai, takai, atraminės sienelės, grindiniai, tilteliai, tvoros supažindina lankytojus, kaip akmuo gali būti panaudojamas. Didžiuliais akmenimis ir pasodintais ažuoliukais pagerbti žymiausi Žemaitijos ir Lietuvos žmonės, gražiai sukomponuoti akmenys primena svarbius įvykius, reikšmingas datas.

1984 metais buvo pradėtas sodinti akmenų muziejaus parkas. 2000-aisiais metais muziejaus dendrologinė kolekcija paskelbta valstybės saugomu gamtos objektu. Joje yra 15 ypač vertingų augalų rūšių.

Vėlyvojo baroko kryžminio plano dvibokštė Šv. arkangelo Mykolo bažnyčia (1783 m., 1844 m. pristatyti mūriniai bokštai; turi klasicizmo bruožų). Bažnyčioje yra paveikslų (Švč. Mergelės Marijos Ėmimas į dangų XIX a. pradžia, Arkangelas Mykolas, Angelo pasveikinimas, abu su aptaisais, abu XIX a.), medinė skulptūra Kristus prie stulpo (XIX a.), 2 žalvariniai varpai. Akmens mūro šventoriaus tvora su barokiniais vartais (1783 m.) ir raudonų plytų mūro 19 Kryžiaus kelio stočių koplytėlių (1901 m.). Vandens malūnas (1792 m.). Šv. Roko koplyčia (1845 m.) kapinėse. Medinis klebonijos pastatas (XIX a. vidurys).

Bažnyčia bazilikinė, trinavė, dvibokštė, r.-v. kryptimi ištęsto stačiakampio plano su pusapvalia apside v. fasade. Statinio kompozicija griežtai simetrinė. Pagrindinis fasadas orientuotas į rytus, jo centre yra pagrindinis įėjimas. Dar du įėjimai yra š. fasade: vienas į bokštą, antras į zakristiją. Centrinė nava ir transeptas – dvišlaičiu stogu, šoninių navų ir zakristijų stogai viensšlaičiai. Viduje centrinė nava yra aukštesnė už šonines. Tokio paties aukščio yra ir transeptas, kuris su pagrindine nava sudaro kryžiaus formos erdvę. Jų sandūroje yra keturkampis kupolas nupjautu viršum. Zakristijos ir šoninės navos yra perpus žemesnės, su centre jos jungiasi trimis arkinėmis angomis. Centrinėje navoje virš pagrindinio įėjimo yra balkonas vargonams ir chorui. Navos gale – apsidėje – pagrindinis altorius, transepto šonuose – du mažesni altoriai. Presbiterijos šonuose – dvi zakristijos. Po š. r. esančiu balkonu yra laiptai. Po centrinės navos altorine dalimi – rūsys, į kurį patenkama per galiniame fasade esančias duris. Šoniniuose fasaduose esantys rūsių langeliai rodo, kad po visa bažnyčia taip pat yra rūsys, tik šiuo metu užpiltas žemėmis.

Akmens mūro šventoriaus tvora sudaro netaisyklingą penkiakampį, ribojamą Gėlių, Muziejaus gatvių ir šlaito p. r. pusėje. Tai aklina mūrinė, vietomis pilkai tinkuota siena (skirtingo aukščio, priklausomai nuo reljefo), dvišlaite betonine kepurėle, dengta skarda, šlaito pusėje tarnauja kaip atraminė siena. Puošnūs pagrindiniai šventoriaus vartais su varteliais abipus jų yra š. r. jos kraštinėje. Iš vidinės (šventoriaus) pusės prie tvoros sinchroniškai išdėstytos raudonų plytų mūro, 1901 m. statytos koplytėlės. Tai Žemaičių Kalvarijos pavyzdžiu įrengtas Kryžiaus kelias (19 koplytėlių, kurių viena – dviguba). Koplytėlės yra aukštesnės už tvorą, durimis atgręžtos į bažnyčios pusę. Tvoroje dar yra treji varteliai su metalinėmis varčiomis.

Šiuolaikinis Mosėdis atskleidžiamas Vytauto Gedrimo vaizdo įrašė „Vasario 16 šventė Mosėdis 2018“, prieiga per internetą: https://www.youtube.com/watch?v=Es4Vag_KRM4.

Šaltiniai: 1) *Visuotinė lietuvių enciklopedija*, prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/Straipsnis/Mosedis-20930>; 2) „Šv. arkangelo Mykolo bažnyčia“, Kultūros vertybių registras, prieiga per internetą: <https://kvr.kpd.lt/#/static-heritage-detail/94840C2A-AD16-4047-BDE5-68AE722872E1>; 3) „Šventoriaus tvora su vartais ir Kryžiaus kelio koplytėlėmis“, Kultūros vertybių registras, prieiga per internetą: <https://kvr.kpd.lt/#/static-heritage-detail/A586C5D5-108F-403F-9968-53592F76DEAA>; 4) „Muziejaus istorija“, prieiga per internetą: <https://www.akmenumuziejus.lt/muziejaus-istorija/>.

ŽINIASKLAIDA

Seimo nario mintys žiniasklaidoje

Stasys Tumėnas, „Lietuvių Chartai arba lietuvių konstitucijai – 70 metų“, *Šiaulių krašto kultūros, meno literatūros leidinys „Atolankos“*, 2019 m. birželio 28 d, p. 2; 6, prieiga per internetą: <https://www.skrastas.lt/lietuviu-chartai-arba-lietuviybes-konstitucijai-70-metu>.

Stasys Tumėnas, „Pasaulio lietuvių metai“, *Pasaulio lietuvis*, 2019 m., birželis-liepa, Nr. 6–7 (578), p. 4–6.

Stasys Tumėnas, „Linkuvoje paminėti vietovardžių metai“, Portalas Alkas.lt, prieiga per internetą: <http://alkas.lt/2019/07/30/linkuvoje-paminedi-vietovardziu-metai/>.

NAUDINGOS NUORODOS

Kviečiu Jus stebėti, vertinti naują Šiaulių miesto, Lietuvos, Europos Sąjungos politinį, ekonominį, kultūrinį, socialinį etc. gyvenimą! *Žinokime, galvokime ir reaguokime:*

www.lrs.lt/; www.lrp.lt/; www.lrv.lt/; www.siauliai.lt/; www.lvzs.lt/; www.vkontrole.lt/; www.lmt.lt/; www.lygybe.lt/lt/; www3.lrs.lt/pls/inter/vaikai; www.vlkk.lt/; www.plbe.org/; www.pljs.org/; www.vsd.lt/; www.prokuraturos.lt/; www.stt.lt/; www.kt.gov.lt/; www.ekgt.lt/; www.oecd.org/; www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_k=1&p_r=3829; www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=25380&p_k=1; www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=48&p_k=1; www.sveikatostaryba.lt/; www.pazinkvalstybe.lt/; www.lietuva.lt/100/; https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15781&p_k=1&t=165098; www.ec.europa.eu/commission/index_lt; <https://mo.lt/>; www.teise.pro/; www.vrk.lt/; www.europarl.europa.eu/about-parliament/lt; www.lrkmlrv.lt/lt/nemokamimuziejai; <https://www.rinkejopuoslapis.lt/>; <https://kaunas2022.eu/>; <https://bienale.lt/2019/>.

MANO KOMANDA

Dirbti padeda draugiška ir kompetentinga komanda, kurios nariai yra: Nerijus (humanitarinių mokslų daktaras, literatūrologas, lektorius, mokslinių publikacijų autorius), Tautvydas (istorijos ir

politikos magistras, muziejininkas, istorijos ir paveldosaugos bakalauras), Rasa (žurnalistikos magistrė, režisierė, renginių organizatorė, knygų autorė), Rita (teisės ir valdymo magistrė, teisininkė, socialinė pedagogė edukologė, lektorė, visuomenininkė).

KONTAKTAI

Lietuvos Respublikos Seimo nario Stasio Tumėno kabineto adresas Vilniuje:

*Lietuvos Respublikos Seimas
Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius
III rūmai 301 kabinetas
Tel. (8 5) 239 6615
El. p. Stasys.Tumenas@lrs.lt*

Lietuvos Respublikos Seimo nario Stasio Tumėno biuro adresas Šiauliuose:

Aušros al. 15, 76299 Šiauliai (I aukštas)

Padėjėjai-sekretoriai Vilniuje ir Šiauliuose:

*Nerijus Brazauskas (Šiauliuose): mob. 8 612 02 941, el. p. nerijus.brazauskas@lrs.lt;
Tautvydas Elijošius (Šiauliuose): mob. 8 612 04 056, el. p. tautvydas.elijosius@lrs.lt;
Rasa Praninskienė (Vilniuje): tel. (8 5) 239 6485, el. p. rasa.praninskiene@lrs.lt;
Rita Virbalienė (Vilniuje): tel. (8 5) 239 6615, el. p. rita.virbaliene@lrs.lt.*

Socialiniai tinklai:

<https://www.facebook.com/stasys.tumenas>

<https://www.facebook.com/Stasys.Tumenas.LRS/>